

Intervju sa ambasadorom Brianom Aggelerom, šefom Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini

BUKA Magazine

14. mart 2023. godine

[BUKA Magazin - Šef misije OSCE-a u BiH za BUKU: Pozivamo vlasti RS da povuku zakon \(6yka.com\)](https://www.6yka.com)

---

1. Jeste li zadovoljni sigurnosnom situacijom u Bosni i Hercegovini?

Nažalost, trideset godina nakon što je Dejtonski mirovni sporazum okončao rat u Bosni i Hercegovini, „deficit pomirenja“ u zemlji i dalje omogućava nacionalističkim liderima da slijede ratne planove podjele. Oni aktivno rade protiv funkcionalne države i protiv želje većine građana da žive u stabilnom, sigurnom i prosperitetnom okruženju, te nije teško vidjeti kako bi ti naponi u konačnici mogli dovesti do nasilja i nestabilnosti.

Istovremeno, Misija OSCE-a u BiH radi na rješavanju ostalih urgentnih sigurnosnih izazova, uz sveukupni cilj izgradnje trajne i sveobuhvatne stabilnosti za ljude u BiH.

To uključuje pružanje pomoći BiH da odgovori na bezbjednosne rizike, u smislu velikog broja komada malog oružja i lakog naoružanja kojeg ljudi nezakonito posjeduju, kao i velike količina stare municije i eksploziva. Kao rezultat naših višegodišnjih projekata u oblasti kontrole naoružanja, uveliko smo smanjili nivo rizika od slučajne eksplozije, krađe i posljedičnog širenja oružja i municije, time pomažući u očuvanju ljudskih života, životne sredine i imovine.

Iako se BiH nije suočila sa terorističkim napadom od 2015. godine, djela nasilnog ekstremizma i terorizma još uvijek imaju potencijal da ozbiljno podriju bezbjednost i stabilnost. Iz tog razloga pružamo podršku BiH u izradi i sprovođenju različitih strateških dokumenata, poboljšanju sigurnosti putnih isprava i u suprotstavljanju finansiranju terorizma. Pošto se očekuje dalji povratak stranih terorističkih boraca i članova njihovih porodica iz stranih ratnih područja, saradujemo sa vlastima na osiguravanju njihove uspješne rehabilitacije i reintegracije.

Prijetnje takođe dolaze iz sajber prostora, kao što smo mogli da vidimo 2022. godine kada je sajber napad paralizovao rad Parlamentarne skupštine BiH. Zajedno sa našim međunarodnim partnerima pomažemo BiH da se suprotstavi tim prijetnjama, između ostalog putem izrade usklađenog strateškog okvira sajber bezbjednosti i putem izgradnje kapaciteta informaciono-komunikacionih tehnologija za odgovor na incidente i hitne situacije.

Naravno, takva kompleksna i promjenjiva bezbjednosna situacija zahtijeva od policijskih agencija da usvoje moderan pristup ako žele da idu ukorak sa vremenom. Kao dio naše podrške modernizaciji policije, upravo smo pokrenuli jedan veliki projekt sa ciljem jačanja policijsko-obavještajnog rada u BiH. Osiguravajući bolju međuagencijsku saradnju, efikasnije korištenje policijskih resursa i upotrebu najnovijih tehnoloških dostignuća, model policijsko-obavještajnog rada biće od vitalnog značaja za buduće napore u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije u BiH.

Izgradnja održivog mira i bezbjednosti zahtijeva napore svih nas te nam je drago što možemo da vidimo sve veće učešće širokog niza aktera i izvan bezbjednosnog sektora. Bezbjednu budućnost možemo ostvariti samo putem dobro rukovođenih institucija koje djeluju u okviru demokratske kontrole, vladavine prava i poštovanja ljudskih prava. Misija će i dalje biti partner BiH od povjerenja na tom putu.

2. U prošloj godini Misija OSCE-a zabilježila je više od 180 incidenata počinjenih iz mržnje, pretežno na etno-nacionalnoj osnovi. Da li Vas ovi podaci zabrinjavaju?

Nažalost, incidenti motivisani predrasudama, kao i govor mržnje, i dalje preovladavaju u BiH, a često su im meta ranjive grupe stanovništva koje se već suočavaju sa marginalizacijom i diskriminacijom. Mreža terenskih kancelarija Misije nam omogućava da pratimo i procjenjujemo kvalitet i efikasnost institucionalnih i društvenih odgovora na takve incidente, uključujući odgovore pravosudnog sektora. Takvim aktivnostima i govorom kojima se podstiču podjele moramo se pozabaviti na svrsishodan i odlučan način da bi se osiguralo postojanje bezbjednijih zajednica. Propust organa vlasti da reaguju hitno i nedvosmisleno samo pogoršava nesigurnost, tenzije i podjele koje se nevjerojatno teško prevazilaze.

Istovremeno, zakoni koji se bave pitanjem govora mržnje ne smiju biti zloupotrijebljeni u cilju napada na važan rad legitimnih novinara. Nažalost, novinari u BiH su sve češće mete prijetnji, fizičkih i sajber napada, kao i internetskih kampanja narušavanja ugleda. Novinari igraju ključnu ulogu u informisanju građana o ključnim pitanjima i pomažu u tome da se moćni pojedinci i institucije pozovu na odgovornost u interesu zaštite i jačanja demokratskih društava. Ovdje je vrijedno pažnje naglasiti našu zabrinutost za slobodu medija u BiH, naročito u Republici Srpskoj, gdje smo nedavno vidjeli nekoliko napada na novinare, kao i prijedlog zakona kojim bi kleveta postala krivično djelo. To bi se moglo nepovoljno odraziti na slobodu govora i slobodu medija u RS-u. Misija OSCE-a u BiH je, zajedno sa OSCE-ovom predstavnicom za slobodu medija, objavila svoj stav na ovu temu koji je dostupan [ovdje](#).

Ukratko, Misija naglašava suštinsku odgovornost izabranih i imenovanih zvaničnika, kao i drugih koji su na važnim pozicijama u društvu, u zaštiti interesa i bezbjednosti svih građana, bez obzira na njihovo porijeklo, odbacujući retoriku podjela i govor mržnje te radeći aktivno na promociji okruženja koje je definisano uzajamnim povjerenjem, poštovanjem i dostojanstvom.

3. Takođe, najveći broj ovih incidenata ostao je neprocesuiran i nekažnjen, da li to znači da nema interesa vlasti i nadležnih policijskih i pravosudnih agencija i organa da se zaustave ovakve prakse?

Podaci Misije pokazuju veoma ograničen napredak kada je u pitanju rad pravosuđa u rješavanju nasilja motiviranog predrasudama. Ovo šalje signal mogućim počinocima da se nasilje na osnovu etniciteta, nacionalnosti, religije i drugih zaštićenih prava toleriše i ne kažnjava. Već dugi niz godina, Misija jasno ističe potrebu za odlučnijom, dosljednijom i pravilnijom reakcijom pravosuđa na ovakvo nasilje. U tom smislu, mi stalno nudimo obuke za policijske službenike i službenice, tužitelje i tužiteljice, sudije i sutkinje širom BiH, kako bi bismo im osigurali uvid u znanje međunarodnih i domaćih stručnjaka na ovom polju.

Međutim, adekvatnost pravnog okvira te institucijskog i pojedinačnog kapaciteta ne vrijedi ništa bez jasne provedbe aktivnosti na dosljednoj istrazi i procesuiranju takvih incidenata, te bez primjene nulte stope tolerancije prema nasilju motiviranom predrasudama. Kada oni koji su nadležni za provedbu ovih zakona ne obavljaju svoj posao, moraju odgovarati za svoj nerad.

Pored reakcije pravosudnog sektora, političara na visokom nivou i vjerskih zvaničnika, lideri civilnog društva i odgovorne medijske organizacije širom BiH moraju dosljedno osuđivati ovakve incidente i izražavati javnu podršku žrtvama. Ovakve javne izjave i stavovi imaju važnu ulogu u načinu na koji se društvo bori s posljedicama nasilja motiviranog mržnjom, posebno u post-konfliktnim društvima koja još uvijek nastoje prevazići brutalno nasilje, podjele i počinjena zlodjela. Misija ostaje i dalje snažan partner i saveznik svima onima koji rade na tome da BiH postane jedno tolerantnije i zdravije društvo.

4. Srpska pravoslavna crkva napustila je nedavno Međureligijsko vijeće u BiH. Kako komentarišete ovaj potez i kako će to uticati na međureligijski dijalog u BiH?

Međureligijski dijalog je važan faktor u postizanju konstruktivne sredine u okviru jedinstvenog multikulturnog profila BiH koji se njeguje već vijekovima. Ovo je posebno istinito u kontekstu većine ukupnog stanovništva koja se izjašnjava kao pripadnik neke religije prisutne u BiH. Srpska pravoslavna crkva bila je vrijedan član Međureligijskog vijeća BiH, koje Misija već godinama podržava. Žao nam je zbog odluke Mitropolita da napusti Vijeće. Iskreno se nadam da će se donijeti odluka o skorom vraćanju u Vijeće.

5. Bosna i Hercegovina je od 2015. godine do 2018. godine bila označena od FATF-a kao “država višeg stepena rizika u pogledu sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma”, a od EU od 2015. do 2020. godine. Kakva je sada situacija i primjećujete li napredak?

Efektivan sistem borbe protiv pranja novca i finansiranja terorizma je od krucijalnog značaja za sigurnost i ekonomski napredak BiH.

U proteklom periodu, EU i Udarne grupa za finansijske aktivnosti identifikovali su BiH kao državu s visokim rizikom u smislu sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma, što je obilježje koje nosi sa sobom političke, ekonomske i finansijske posljedice. Novi evaluacijski ciklus stavlja veći naglasak na provedbu preporuka ove Udarne grupe, procjenu rizika te utjecaj mjera na sprečavanju pranja novca i finansiranju terorizma.

Velik broj aktera na nivou vlasti i privatnog sektora širom BiH odlučan je unaprijediti okvir za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma, što je pozitivan korak naprijed. Aktivnosti na ovom polju podrazumijevaju izradu dva ključna dokumenta, i to Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma i Nacionalne analize rizika povezanih s pranjem novca i finansiranjem terorizma. BiH uživa snažnu podršku OSCE-a i šire međunarodne zajednice u ovim procesima. I dalje ćemo pružati podršku aktivnostima na jačanju kapaciteta BiH na otkrivanju i borbi protiv pranja novca i finansiranja terorizma u skladu s relevantnim međunarodnim obavezama i standardima.

6. U sklopu projekta „Jačanje kapaciteta krivičnog pravosuđa u borbi protiv rodno zasnovanog nasilja u jugoistočnoj Evropi “ obučavali ste stotine policijskih kadeta. Iz iskustva kakav je odgovor institucija na rodno zasnovano nasilje?

Iako često ostaje neprijavljeno, rodno zasnovano nasilje široko je rasprostranjena pojava koja utječe na fizičku i opštu sigurnost svih u BiH. Realizacijom programa praćenja sudskih postupaka, naša Misija prati odgovor pravosuđa na rodno zasnovano nasilje, te nastoji ustanoviti da li tužioci i sudije ispravno primjenjuju pristup koji u središte pažnje stavlja žrtvu, pri radu na različitim oblicima rodno zasnovanog nasilja, uključujući tu nasilje u porodici, seksualno nasilje u uslovima oružanog sukoba i trgovinu ljudima. Misija smatra da je primjena pristupa kojim se u središte interesovanja stavlja žrtva prilikom izricanja presude i krivičnog gonjenja počilaca rodno zasnovanog nasilja temeljna komponenta pravednog odgovora na takvo svirepo nasilje i ključni preduslov za otklanjanje mogućnosti za izostanak kazne.

Misija redovno pomaže službenicima urgentnih službi na prvoj liniji rada, poput policajaca i socijalnih radnika, te radi sa akterima sektora pravosuđa i socijalne zaštite, uključujući tu i organizacije civilnog društva, na njihovom osposobljavanju da prepoznaju sve pojavne oblike rodno zasnovanog nasilja. Ponovo ukazujemo na potrebu da nadležni organi na svim nivoima odlučno osude rodno zasnovano nasilje, kroz postupanje u skladu sa relevantnim međunarodnim obavezama, dužnostima i standardima koji obavezuju na pružanje podrške i pomoći žrtvama rodno zasnovanog nasilja, adekvatno vođenje istražnog postupka i sankcionisanje počilaca, kako bi se spriječili tragični ishodi sa fatalnim posljedicama.

Odajemo priznanje našim lokalnim partnerima na zalaganju da ovu zemlju učine sigurnijom za žene i djevojčice.

7. Podržali ste kampanju „STOP! Govor mržnje“ Vijeća za štampu BiH. Šta kažu rezultati, koliko je bilo govora mržnje u predizbornoj kampanji?

Rezultati pokazuju da uvrede i vulgarnosti dominiraju komentarima na online portalima i prije i nakon izbora. Istovremeno ističemo da je zabilježen relativno mali broj primjera govora mržnje u cilju izražavanja ekstremističkih stavova, sa pozivima na nasilje. Iako nas žalosti što još uvijek ima poruka ove vrste, ovi rezultati između ostalog pokazuju i da redakcije ulažu dodatni trud da umanje broj takvih komentara.

U ovom trenutku izražavamo oprezni optimizam zbog smanjenja upotrebe uvredljivog ili ponižavajućeg načina izražavanja tokom izborne kampanje, kojim se poziva na podjele. Ovi rezultati trebali bi nas podstaći na dodatno zalaganje u borbi protiv govora mržnje. Svi nadležni akteri moraju nastaviti raditi na upoznavanju građana sa opasnostima i štetnim posljedicama govora mržnje.

Svi moramo postati bolji i dosljedniji u suprotstavljanju narativima mržnje u eteru i društvenim medijima. Danas je retorika podjela često upečatljivija od primjera dobrog rada i dobrih namjera.

8. Mandat OSCE-a je i obrazovanje. Mnoga djeca u BiH i dalje nemaju pravo na nacionalnu grupu predmeta, na izučavanje maternjeg jezika. Koliko takva situacija na terenu podriva demokratiju?

Institucije nadležne za obrazovanje dužne su svakom djetetu pružiti kvalitetno obrazovanje. Iako kvalitetno obrazovanje podrazumijeva bolje ishode učenja, kvalitetne sadržaje i osposobljene nastavnike, te stvaranje podsticajne atmosfere u školi, ono također znači i stvaranje akademskog okruženja bez bilo kakvih oblika diskriminacije ili segregacije. To je apsolutno nužno za dugoročnu stabilnost i prosperitet ove zemlje i regije.

Učenje maternjeg jezika osnovno je pravo, te su stoga institucije nadležne za obrazovanje dužne svim učenicima pružiti priliku da to pravo i ostvare, što nažalost nije slučaj u svim školama u BiH. Na primjer, ovo pravo uskraćeno učenicima srpske nacionalnosti u Glamoču.

S druge strane, uvođenje nacionalne grupe predmeta zavisi od nekoliko uslova. Prvi uslov je da roditelji i učenici zahtijevaju uvođenje nacionalne grupe predmeta, što mnogi roditelji u povratničkim područjima nisu uradili.

Isto je tako važno istaći da je nacionalna grupa predmeta planirana kao privremena mjera, te da sam Privremeni sporazum ukazuje na obavezu institucija nadležnih za obrazovanje da pronađu trajnije rješenje za obrazovanje povratničke djece i zadovoljenje specifičnih potreba i prava svih konstitutivnih naroda, na primjer donošenjem novih propisa ili izradom nastavnih planova i programa i udžbenika bez spornih sadržaja.

Interes djece mora biti na prvom mjestu – tačka! U tom smislu, u obrazovanju nema mjesta politici, a obrazovne institucije moraju biti inkluzivne i misliti o potrebama svih učenika, ne samo onih koji pripadaju većinskom stanovništvu. Prema tome, Misija će u svojim kontaktima sa nadležnim organima nastaviti da se zalaže za najviši stepen poštivanja ljudskih prava, uključujući tu i pravo na obrazovanje, bez bilo kakvih oblika diskriminacije, u skladu sa međunarodnim obavezama.

9. Jeste li zadovoljni nivoom slobode medija u BiH i kako komentarišete najavljeni set zakona u Republici Srpskoj kojim se kriminalizira kleveta, a novinarska udruženja izražavaju bojazan da će to smanjiti slobodu govora i novinarske slobode?

Politički kontrolisane medijske organizacije svakodnevno jačaju strah i nepovjerenje, dok se nezavisni novinari redovno suočavaju s neprihvatljivim zastrašivanjem i pritiscima koji im ograničavaju sposobnost da igraju svoju vitalnu ulogu u slobodnom društvu.

Duboko smo razočarani namjerom nadležnih organa RS da ponovo uvedu krivično djelo klevete u Krivični zakon RS.

Ovaj potez smatramo jasnim i namjernim korakom unazad, naročito ako se uzme u obzir već loše stanje slobode medija u RS, gdje ionako mali broj slobodnih i nezavisnih medijskih kuća djeluje u veoma nepovoljnom okruženju.

Važno je spomenuti i da je ova odluka donesena uprkos svim prethodnim kontaktima i uvjeravanjima Ministarstva pravde RS da Vlada ne radi na donošenju izmjena i dopuna Zakona koje je predsjednik RS Milorad Dodik najavio krajem 2022. godine.

Ističemo da je taj potez u suprotnosti sa međunarodnim obavezama ove zemlje, kao i da ima nepovoljan, ograničavajući uticaj na slobodu medija u BiH.

Misija OSCE-a u BiH još jednom poziva institucije Republike Srpske da odustanu od ove ideje, te tim činom pruže podršku otvorenoj, pluralističkoj raspravi, koja je temeljna odlika svakog slobodnog, demokratskog društva.